

Yksilövastuinen hoitotyö

opas omahoitajille

JOHDANTO.....	3
YKSILÖVASTUINEN HOITOTYÖ	4
OMAHOITAJUUS.....	5
TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN.....	6
OMAHOITAJAN TEHTÄVÄT	7
HOITO-JA PALVELUSUUNNITELMA	9
HOITOTUKI	10
ASUMISTUKI	12
APUVÄLINEET.....	13
B-LAUSUNTO	14
C-LAUSUNTO.....	14
LÄÄKKEIDEN ERITYISKORVATTAVUUDET	14
EDUNVALVOJA.....	16
RAI.....	17
VIIKKO-OHJELMA	18
LÄHTEET.....	19

JOHDANTO

Ihmisarvon kunnioittaminen on hoitotyön perusarvo, ilman sitä hoitotyö ei voisi olla yksilöllistä, yksityisyys erottaa ihmiset toisistaan ja tekee heistä yksilöitä. Ihmisellä on oikeus tehdä päätöksiä koskien omaa elämäänsä, hän on oman elämänsä asiantuntija. Hänen toiveet ja tarpeet tulee ottaa huomioon hoitotyötä tehdessä.

Tämä opas on opinnäytetyön tuotoksellinen osa. Oppaan tarkoituksena on tukea ja selkeyttää omahoitajan tehtäviä sekä toimia työkaluna omahoitajille. Oppaan sisältö on kerätty hoitokodin omahoitajien toiveista lähtien.

Hoitokodissa tuetaan asiakkaiden toimintakykyä kuntouttavan hoitotyön keinoin ja laaditaan jokaiselle pitkäaikaisasiakkaalle henkilökohtainen hoito- ja palvelusuunnitelman. Käytössä on omahoitajamalli, joka luo pohjan asiakkaan hoidon ja tavoitteiden suunnittelulle.

Hoitokodin arvot:

- ❖ **Ihmisarvon kunnioittaminen**
- ❖ **Turvallisuus**
- ❖ **Asiantuntevuus**

YKSILÖVASTUINEN HOITOTYÖ

Yksilövastuinen hoitotyön on filosofinen toimintaperiaate ja tapa jolla hoitotyötä toteutetaan. **Hoitotyön tulee olla yksilöllistä, jatkuvaa, kokonaisvaltaista ja koordinoitua.** Yksilövastuisen hoitotyön avulla lisätään asukkaan mahdollisuuksia osallistua omaan hoitoonsa, sekä siihen liittyvään päätöksen tekoon. **Asukas huomioidaan ainutlaatuisen ja aktiivisen yksilönä** ja hänen tarpeensa ovat hoitotyön lähtökohtana

Yksilövastuinen hoitotyö perustuu yhteistyöhön hoitajan ja asukkaan välillä. Yhteistyösuhde vaatii aikaa ja jatkuvuutta ja sen tulee perustua ihmisen vapauden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen sekä vastavuoroisuuteen. Asukkaan tulee tietää häntä hoitavien ja hänen hoidostaan vastuussa olevien hoitohenkilökunnan jäsenten nimet.

OMAHOITAJUUS

Omahoitaja nimetään asukkaalle, hänen tullessa hoitokotiin. Omahoitaja vastaa hoitotyönprosessista 24 tuntia vuorokaudessa, eli poissa ollessaankin. Tämä pystytään toteuttamaan hyvin kirjatun hoitosuunnitelman avulla. Omahoitaja tekee hoitotyötä yhteistyössä muiden hoitoon osallistuvien ihmisten kanssa.

Asukkaan elämäntilanteesta lähtien suunnitellaan hoitotyön auttamiskeinot, **omahoitaja ja asukas määrittelevät yhdessä hoitotyön tarpeet ja tavoitteet.** Niiden perusteella laaditaan hoitotyön suunnitelma, jonka avulla huolehditaan hoitotyön jatkuvuudesta. **Omahoitaja arvioi säännöllisesti hoitoa ja tavoitteiden saavuttamista.** Hoitosuunnitelman tulee, olla asiallisesti dokumentoi ja sitä muutetaan ainoastaan asukkaan tilanteen muuttuessa.

Korvaavan hoitajan tehtävänä on hoitaa omahoitajan tehtäviä omahoitajan poissa ollessa. Toteuttaa omahoitajan tekemää hoitosuunnitelmaa ja informoida omahoitajaa mahdollisista muutoksista.

Omahoitajalla tulee olla aktiivinen suhde omaisiin. Asukas on oman perheensä määrittelijä ja hänen tehtävä on kertoa keitä hänelle läheiset ihmiset ovat.

TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN

Tehostettu palveluasuminen on tuki- ja palveluasumisen muoto. **Asumispalvelut perustuvat sosiaalihoitolakiin.** Tehostettua palveluasumista tuottavat kunnat, järjestöt ja yksityiset yrittäjät. Palveluista maksetaan kunnan tai muun asumispalvelun järjestäjän hinnaston mukaan.

Asuminen eroaa laitoshoidosta muun muassa siinä, että **Kela on hyväksynyt asumisyksiköt avohoidon yksiköiksi ja asiakas maksaa erikseen vuokran ja käyttämänsä palvelut.** Asiakas saa asumiseen Kelan myöntämää eläkkeensaajien asumistukea.

OMAHOITAJAN TEHTÄVÄT

- ❖ Omahoitajat valitaan asukkaalle, hänen tullessa hoitoon. Tulontilanteessa kerrotaan omahoitajan nimi ja miten omahoitajuutta toteutetaan hoitokodissa.
- ❖ Asukkaille tehdään hoito- ja palvelusuunnitelma, sitä päivitetään tarpeen vaatiessa.
- ❖ Omahoitajien kuuluu huolehtia asukkaan hoitotuki ja asumistuki hakemuksista.
- ❖ Omahoitajat huolehtivat, että asukkaalla on B- ja C lausunnot ja lääkkeiden erityiskorvattavuudet kunnossa
- ❖ Osallistuu hoitoneuvotteluihin ja kirjaa ne hoitosuunnitelmaan. Hoitoneuvotteluissa käydään läpi asukkaan sen hetkistä vointia ja siinä mahdollisesti tapahtuneita muutoksia.
- ❖ Omahoitajat tekevät asukkaasta säännöllisesti Rai:n
- ❖ Omahoitajat huolehtivat asukkaan viikko-ohjelmasta ja mahdollisista tarpeista, joita asukkaalla on. Mahdollisuuksien mukaan omahoitaja ottaa asukkaan ostoksille mukaan.
- ❖ Omahoitajan tulee olla yhteydessä asukkaan omaisiin. Useimmat omaiset toivovat, että omahoitaja keskustelee heidän kanssaan kun

he käyvät tapaamassa asukasta. Kun asukkaan voinnissa tai hoidossa tapahtuu muutoksia tai asukas joutuu sairaalaan, ilmoitetaan omaisille.

- ❖ Omahoitajien tulee kuunnella ja keskustella asukkaan kanssa, toteuttaa hänen toiveitaan mahdollisuuksien mukaan ja tukea asukasta ja hänen läheisiään vaikeina hetkinä, sekä kuoleman kohdatessa.
- ❖ Omahoitajana on hyvä muistaa, että voi luottaa muiden apuun ja tukeen, kaikkea ei tarvitse tehdä yksin.

HOITO-JA PALVELUSUUNNITELMA

Asukkaan tullessa hoitoon laaditaan hänelle lakisääteinen **hoito- ja palvelusuunnitelma**. Suunnitelma on **yksilökohtainen, siihen kirjataan asukkaan tarpeet, hoidon ja palvelun tavoitteet, sekä toimenpiteet ja keinot niiden saavuttamiseksi**. Hoito- ja palvelusuunnitelma päivitetään tarpeen vaatiessa esim. asukkaan voimien huonontuessa ja hoitoneuvotteluiden jälkeen.

Hoitosuunnitelmaan olisi hyvä liittää elämänkaarilomake. **Omahoitaja täyttää elämänkaarilomakkeen asukkaan ja omaisen kanssa** tai antaa sen täytettäväksi asukkaalle ja hänen omaiselleen. Elämänkaarilomakkeella saadaan yksityiskohtaista tietoa hoidettavana olevasta asukkaasta. Elämänkaarilomakkeessa kysytään asukkaan hoidon kannalta oleellisia tietoja. Siinä selvitetään muun muassa asukkaan käytössä olevat apuvälineet, lähiomaiset, fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen tilanne.

HOITOTUKI

Hoitotuki on tarkoitettu tukemaan pitkäaikaisesti sairaan tai vammaisen eläkkeensaajan selviytymistä jokapäiväisessä elämässä sekä tukemaan toimintakyvyn ylläpitämistä, kuntoutusta ja hoitoa. Eläkettä saavan hoitotukea voi saada täytettyään 16 vuotta. Tuki korvaa osittain myös toimintakyvyn heikentymisestä aiheutuvia kustannuksia.

Hoitotukea saa kun toimintakyky on heikentynyt sairauden tai vammaisuuden takia yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan. Toimintakyky lasketaan heikentyneeksi, kun sairaus tai vamma heikentää kykyä huolehtia itsestään, sekä aiheuttaa säännöllistä avuntarvetta, ohjauksen tai valvonnan tarvetta, tai jatkuvia erityiskustannuksia. Erityiskustannukset ovat tarpeellisia ylimääräisiä kustannuksia, joita sairaus tai vamma aiheuttaa. Erityiskustannuksien tulee olla jatkuvia kustannuksia, näitä ovat esimerkiksi sairaanhoito- ja lääkekulut

Eläkettä saavan hoitotuki maksetaan avuntarpeen, ohjauksen ja valvonnan tarpeen sekä erityiskustannusten määrän perusteella. Korotettua hoitotukea saa, jos tarvitsee joka päivä aikaa vievää apua useissa henkilökohtaisissa toiminnoissa tai jos tarvitsee säännöllistä ohjausta ja valvontaa. Ylintä hoitotukea saa kun tarvitsee ympärivuorokautista toisen henkilön hoitoa ja valvontaa eikä pärjää yksin kuin lyhyen aikaa.

Hoitotuki saadaan toistaiseksi tai määräajaksi. Määräaikaan voi hakea jatkoa. Kela voi myöntää tuen myös takautuvasti, enintään puolen vuoden ajalta ennen hakemista.

ASUMISTUKI

Asumistukea maksetaan pienituloisille 65 vuotta täyttäneille tai alle 65- vuotiaille eläkkeensaajille. Eläkkeen saajan asumistukeen oikeuttavat alle 65-vuotiaana seuraavat eläkkeet

- ❖ Kelan tai työeläkelaitoksen maksama työkyvyttömyyseläke (myös määräaikainen kuntoutustuki)

- ❖ Työttömyyseläke tai leskeneläke

- ❖ Kelan maksama takuueläke, tapaturmavakuutuksen tai liikennevahingon perusteella maksettava, täyteen työkyvyttömyyteen perustuva eläke tai leskeneläke

- ❖ Sotilastapaturma- tai sotilasvammalain perusteella maksettava, täyteen työkyvyttömyyteen perustuva eläke tai leskeneläke

APUVÄLINEET

Terveydenhuolto vastaa pääsääntöisesti apuvälinepalveluista. **Apuvälineistä voi olla suoraan yhteydessä asukkaan oman terveyskeskuksen apuvälinelainaamoon.** Perusterveydenhuollosta luovutetaan perusosaamista vaativia apuvälineitä, kuten tavallisimpia liikkumisen ja päivittäisten – ja aistitoimintojen apuvälineitä.

Apuvälineen huolto ja korjaus ovat apuvälinelainaamon vastuulla. Rikkoutuneet, kuluneet ja sopimattomat apuvälineet uusitaan tarpeen mukaan. Kun apuvälinettä ei enää tarvita, palautetaan se apuvälinelainaamoon.

Apuvälineet joiden tarpeen arvioiminen, valinta ja ylläpito edellyttävät erityistä asiantuntemusta ja ovat hankintahinnalta kalliita, on keskitetty erikoissairaanhoidon. Erikoissairaanhoidon apuvälinepalveluihin tarvitaan yleensä lääkärin lähete.

Optisiin apuvälineisiin vaaditaan useimmiten silmälääkärin lähete. Kuulokoje sovitetaan yksilöllisesti, sovittamisen suorittaa kuulontutkija lääkärin tutkimusten, kuulontutkimustulosten ja asiakkaan haastattelun perusteella.

B-LAUSUNTO

B-lausunto on hoitavan lääkärin arvio työkyvystä. B-lausunnossa selvitetään yksityiskohtaisesti sairaus, tutkimukset, ennuste ja mahdolliset suunnitellut jatkotoimenpiteet, kuntoutustarve ja lääkehoito

B-lausunto **tarvitaan etuutta varten**, esimerkiksi lääkkeiden erityiskorvausta, kuntoutusta, eläkettä tai pitkäaikaista sairauspäivärahaa varten.

C-LAUSUNTO

C-lausunto **tarvitaan eläkettä saavan hoitotuki** - tai muita vammaistukihakemuksia **varten**. Se selvittää sairauden laatua, sen vaikutusta selviytymiseen ja avuntarpeeseen.

LÄÄKKEIDEN ERITYISKORVATTAVUUDET

Lääkkeistä voi saada erityiskorvauksen, jos lääkkeet ovat tarkoitettu pitkäaikaisten ja vaikeiden sairauksien hoitoon. Erityiskorvaus on suurempi kuin peruskorvaus. Erityiskorvausryhmiä on kaksi alempi ja ylempi. Alemmassa lääkehoidon kustannuksista korvataan 65 % ja ylemmässä 100 % lääkkeen hinnasta tai viitehinnasta. Ylemmässä korvausryhmässä on omavastuu osuus joka on 3 euroa.

Oikeuden erityiskorvaukseen saa kun **toimittaa kelaan B-lausunnon, ei tarvita erillistä hakemusta.** Oikeus erityiskorvaukseen voi olla ilman määräaika tai määräaikainen.

Korvausoikeus voidaan myöntää, kun Kelan päätöksen mukaiset selvitykset ja lääketieteelliset edellytykset täyttyvät. päätös korvausoikeuteen tehdään lääkärin kirjoittaman B-lausunnon perusteella. Kela-korttiin merkitään korvausoikeusnumero ja mahdollinen määräaika

EDUNVALVOJA

Edunvalvoja nimetään henkilölle, joka ei pysty itse hoitamaan omia taloudellisia asioitaan. Edunvalvojaksi voidaan määrätä tehtävään sopiva henkilö, joka antaa tähän suostumuksensa. Edunvalvoja voi olla sairaan tai vanhuksen lähiomainen tai muu läheinen. Edunvalvontamääräys voidaan antaa myös oikeusaputoimiston tai muun palveluntuottajan yleiselle edunvalvojalle.

Edunvalvojan tehtävät:

- ❖ Edunvalvoja määrätään yleensä huolehtimaan päämiehensä omaisuudesta ja taloudellisista asioista.
- ❖ Edunvalvojan tehtäviin kuuluu tavallisesti päämiehen omaisuuden hoitaminen.
- ❖ Edunvalvojan on muun muassa pidettävä huolta siitä, että päämies saa varoistaan riittävästi rahaa henkilökohtaisiin menoihinsa.
- ❖ Edunvalvojan on myös huolehdittava siitä, että päämies saa sopivan hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen.
- ❖ Edunvalvojan on ilmoitettava pankille, kuka saa nostaa päämiehen tilillä olevia varoja.

RAI

RAI (Resident Assessment Instrument) **on vanhustenhoidon arviointi - ja seurantajärjestelmä.** Hoidon vaikuttavuutta voidaan seurata useilla mittauksilla sekä hoidon laatuilmaisimia tarkastelemalla

RAI:n avulla asukas arvioidaan kokonaisvaltaisesti. Arvioinnin kohteena ovat mm. fyysinen toimintakyky, kognitio, mieliala, ravitsemus, aistit, kommunikaatio, lääkitys, diagnoosit ja oireet. Hoitajat tekevät RAI-arvioinnin asiakkaasta havainnoimalla ja haastattelemalla asukasta

RAP (Resident Assessment Protocols) **on hoidon suunnittelun apuväline.** Se tuo esiin asiakkaan yksilöllisiä vahvuuksia ja mieltymyksiä, sen avulla luodaan kehykset yksittäisen asiakkaan hoitosuunnitelmalle.

VIKKO-OHJELMA

Omahoitaja suunnittelee asukkaalle viikko-ohjelman. Viikko-ohjelma sisältää suihkupäivän, lepo-ajan, ulkoilun, lehden lukua tai jotain muuta aktiviteettia mitä asukkaan kanssa voi suorittaa. Viikko-ohjelma voidaan kirjata taulukkoon, josta selviää mitä aktiviteettia asukkaalle on milloinkin tarjolla.

LÄHTEET

www.Kela.fi

www.valvira.fi

www.sosiaaliportti.fi

www.thl.fi

www.maistraatti.fi

www.luhatuuli.fi